

«ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ»
Հայաստանի Եվրոպական
ունիվերսիտետ

«14» սեպտեմբերի 2026թ.

ԿԱՐԾԻՔ

ԱՌԱՋԱՏԱՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ

Մանսուրեհ Գոլմեյմիի «Իրանի արտաքին առևտրի վրա ԱՀԿ հնարավոր անդամակցության ազդեցության գնահատումը (Ձեռագործ գորգերի շուկայի օրինակով)» թեմայով ատենախոսության վերաբերյալ՝ ներկայացված Ը.00.02 – «Տնտեսության, նրա ոլորտների տնտեսագիտություն և կառավարում» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման համար

Ատենախոսությունը քննարկվել է Հայաստանի Եվրոպական համալսարանի Կառավարման ֆակուլտետի «Կառավարում և առաջնորդություն», «Գործարար վարչարարություն», «Բիզնեսի կառավարում» ամբիոնների 10. 09. 2026թ. համատեղ կայացած նիստում (արձանագրություն թիվ 2)

Քննարկմանը մասնակցում էին ՀԵՀ կառավարման, Գործարար վարչարարության, բիզնեսի կառավարման ամբիոնների դասախոսները՝ տնտ.թ., դոցենտ Ն. Կիրակոսյանը, գործարար վարչարարության ամբիոնի վարիչ, տնտ.թ., Ա. Կատինյանը, բիզնեսի կառավարում ամբիոնի վարիչ, ք.գ.թ. Վ. Իսանյանսը, տնտ.դ., պրոֆեսոր Տ. Մարտիրոսյանը, տնտ.դ., պրոֆեսոր Ա. Ճուղուրյանը, տնտ.դ., պրոֆեսոր Գ. Վահանյանը, տնտ.թ., դոցենտ Կ.Սարգսյանը, տնտ.թ., դոցենտ Ա.Հանիսյանը, տնտ.թ., դոցենտ Ա. Զանջոյանը, տնտ.թ., դոցենտ Հ. Հակոբյանը, տնտ.թ. Մ. Ֆրանգուլյանը, տնտ.թ. Ի. Մանուկյանը, տնտ.թ. Տ. Մկրտչյանը, տնտ.թ. Գ. Ավետիսյանը, Ա. Այվազյանը, Լ. Պետրոսյանը, հայցորդներ և ասպիրանտներ:

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ԹԵՄԱՅԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բոլոր երկրներն ազատ առևտուրն ապահովելու և համաշխարհային շուկայում մասնակցության համար պետք է անդամակցեն Առևտրի համաշխարհային կազմակերպությանը (ԱՀԿ): ԱՀԿ անդամակցության ջանքերը նպաստում են տեխնոլոգիայի հզորացմանն ու գործընթացի բարելավմանը, և համեմատական առավելության ապահովմանը: Իրանը ձգտում է անդամակցել ԱՀԿ-ին՝ ոչ նավթային արտահանումների ընդլայնման և համաշխարհային շուկաներում իր ներկայությունը պահպանելու նպատակով, գիտակցելով այն փաստը, որ երկրի տնտեսական պայմանները գլոբալ տնտեսության հետ համադրելը մեծ նշանակություն ունի աշխատանքի միջազգային բաշխման գործընթացում:

Քանի որ Իրանի ձեռագործ գորգը նավթից հետո երկրորդ ազգային կապիտալն է և Իրանի ազգային մշակույթի ցուցանիշներից մեկը, այն ուղղակի կամ անուղղակի ձևով հազարավոր աշխատատեղեր, տնային տնտեսության հնարավորություն, ԱԱՀ, արտարժույթային եկամուտ է ապահովում: Իսկ ոչ նավթային արտահանումների զգալի մասնաբաժինը վերագրվում է հենց ձեռագործ գորգերին: Այս ապրանքատեսակը վկայում է Իրանի մշակույթի, արվեստի և միջազգային հարթակներում նուրբ հզորության մասին և դրանով իսկ առավել կարևորվում: Մասնավորապես, որ վերջին տարիներին մրցակիցները պատճենահանելով իրանական գորգերի նախշերը, յուրացրել են գորգի համաշխարհային շուկայի զգալի մասնաբաժինը: Հետևաբար, այս ազգային ու Իրանի տնտեսության ու արտաքին առևտրի համար որոշիչ դեր ունեցող ապրանքատեսակի մասին հետազոտությունն ու ուսումնասիրությունը շատ մեծ նշանակություն ունի, մասնավորապես՝ ԱՀԿ անդամակցության դեպքում:

Մանսուրեհ Գոլմեյմիի ատենախոսությունը նվիրված է այս հարցերի ուսումնասիրմանը և առկա հիմնախնդիրների վերհանմանը, ուստի ատենախոսության թեման արդիական և հրատապ է ինչպես տեսական, այնպես էլ կիրառական առումներով:

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Հետազոտության նպատակն է զարգացնել Իրանի տնտեսությունը և մեծացնել արտահանումների ծավալը, հաշվի առնելով ԱՀԿ-ն անդամակցելու դրական ազդեցություններն՝ Իրանի ձեռագործ գորգերի արտաքին առևտրի ոլորտում: Նպատակին համապատասխան աշխատանքում դրվել և վերլուծվել են հետևյալ խնդիրները՝

- ուսումնասիրել ԱՀԿ էությունն ու նրա օգուտներն արտաքին առևտրում,
- ուսումնասիրել իրանական գորգի արտահանումն ու մրցակիցների գորգերի արտահանումները վերջին տարիներին,
- վերլուծել ԱՀԿ անդամակցության առավելություններն՝ արտաքին առևտրի զարգացման գործում,
- վերլուծել ԱՀԿ անդամակցության առավելությունների աստիճանակարգումը, արտահանման ոլորտում արտահանողների ժողովրդագրական առանձնահատկությունների և գիտելիքահեն կառավարման նշանակությունը,
- գտնել լուծումներ համաշխարհային շուկայում ձեռագործ գորգերի կարգավիճակի բարելավման, արտահանման ծավալների ու արտաքին շուկաների մասնաբաժնի մեծացման ուղղությամբ և ներկայացնել առաջարկություններ:

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ ԵՎ ՆՈՐՈՒՅԹԸ

Ատենախոսության գիտական նորույթը պայմանավորված է հանրակրթության կառավարման համակարգի համակողմանի ուսումնասիրությամբ և նոր գիտական մոտեցումների կիրառմամբ: Աշխատանքում ստացված հիմնական գիտական արդյունքներն ու նորույթները ներկայացվում են հետևյալ կերպ.

1. վիճակագրական և քանակական վերլուծությունների հիման վրա բացահայտվել և ըստ նշանակության դասակարգվել են ԱՀԿ-ին Իրանի

անդամակցելու առավելությունները ձեռագործ գորգերի արտադրության ոլորտում:

2. վեր են հանվել մրցակից երկրների փորձի և շուկայական դիրքավորման հաշվառմամբ Իրանի ձեռագործ գորգերի արտահանման զարգացմանն ուղղված գիտականորեն հիմնավորված մոտեցումներն ու հիմնական ուղղությունները,
3. մշակվել է ԱՀԿ-ին անդամակցության հնարավորության հաշվառմամբ համաշխարհային շուկայում Իրանի ձեռագործ գորգերի արտահանման ծավալների մեծացմանն ուղղված հայեցակարգային մոդել:

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ ԵՎ ՀԻՄՆԱԿԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ատենախոսության կառուցվածքը պայմանավորված է գիտական հետազոտության նպատակով, խնդիրներով և տրամաբանությամբ: Ատենախոսությունը շարադրված է 127 էջի վրա և բաղկացած է ներածությունից, երեք գլուխներից, եզրակացություն բաժնից, օգտագործված գրականության ցանկից և հավելվածներից:

Ատենախոսության **ներածությունում** հեղինակը հիմնավորել է թեմայի արդիականությունը, ձևակերպվել են հետազոտության օբյեկտը և առարկան, նպատակը, խնդիրները, տեսական, մեթոդաբանական և տեղեկատվական հիմքերը, գործնական նշանակությունը, ստացված հիմնական արդյունքներն ու գիտական նորույթները, աշխատանքի ծավալն ու կառուցվածքը:

Ատենախոսության առաջին՝ **«Առևտրի Համաշխարհային Կազմակերպության հիմնական առանձնահատկությունները»** գլխում ներկայացվել են ԱՀԿ էությունն ու գործառույթները, սկզբունքները, կառուցվածքը և նրան անդամակցելու ընդհանուր փուլերը: Անդրադարձ է կատարվել անվտանգության փաստարկներին ու հիմնավորումներին, ապա ներկայացվել են զարգացող երկրների դիրքը ԱՀԿ-ում:

Ատենախոսության երկրորդ՝ **«Ճեռագործ գորգի արդյունաբերության դերն ու տեղն Իրանի տնտեսության, արտահանման և արտաքին առևտրի ոլորտում»** գլխում ուսումնասիրվել են Իրանի ներքին համախառն արդյունքն (ՀՆԱ) ու տնտեսական աճը, վերջին տարիներին ձեռագործ գորգի արտահանման նշանակությունն ու արտահանման վիճակը, Առևտրի համաշխարհային կազմակերպությունն ու «Trade Map» բազան, ինչպես նաև գորգի արդյունաբերության ոլորտում գիտելիքի կառավարման դերը և Առևտրի համաշխարհային կազմակերպությանն անդամակցումը:

Ատենախոսության երրորդ՝ **«ԱՀԿ անդամակցության արդյունքում առավելությունների վերլուծությունն՝ Իրանի ձեռագործ գորգի արդյունաբերության ոլորտում»** գլխում ներկայացվում է կատարված հարցման առաջնային տվյալների և քանակական հետազոտության արդյունքների վերլուծությունը: Տվյալ վերլուծությունն ապահովելու նպատակով, փաստաթղթերի, հարցաթերթիկների, հարցազրույցների ուսումնասիրությունների միջոցով հաշվարկվել են անհրաժեշտ տվյալներ, ցուցանիշներ:

Ատենախոսության **«Եզրակացություններ»** բաժնում ներկայացված են հիմնական եզրակացությունները և բարձրացված հիմնախնդիրների լուծման մոտեցումները:

ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Չնայած՝ ատենախոսությունն, ընդհանուր առմամբ, ունի գիտական և գործնական նշանակություն, այնուամենայնիվ, աշխատանքում կարելի է նշել նաև որոշ դիտողություններ և առաջարկություններ, որոնք կարող են հաշվի առնվել հետագա հետազոտությունների ընթացքում.

1. Հետազոտության էմպիրիկ մասը հիմնականում հիմնված է փորձագիտական գնահատականների վրա, ինչը սահմանափակում է ԱՀԿ անդամակցության տնտեսական ազդեցության պատճառահետևանքային գնահատումը:

2. Աշխատանքում ԱՀԿ անդամակցության և Իրանի նկատմամբ պատժամիջոցների վերացման ազդեցությունները բավարար չափով տարանջատված չեն:
3. Հետազոտության 80 հարցվողից կազմված ընտրանքի ներկայացուցչականությունը և ձևավորման սկզբունքները լրացուցիչ հիմնավորման կարիք ունեն:
4. ԱՀԿ անդամակցության առավելությունները բնութագրող որոշ փոփոխականների, մասնավորապես՝ մրցակիցների գործողությունների սահմանափակման և շուկայի վերահսկման, բովանդակությունը հստակեցման կարիք ունի:
5. Լիկերտի սանդղակով ստացված տվյալների նկատմամբ կիրառված որոշ վիճակագրական մեթոդների ընտրությունը ցանկալի էր առավել մանրամասն մեթոդաբանորեն հիմնավորել:
6. Մակրոտնտեսական և արտաքին առևտրային վերլուծությունը կշահեր ավելի երկար ժամանակային շարքերի և մրցակից երկրների համեմատական տվյալների ներառումից:
7. Ատենախոսությունում օգտագործված մի շարք վիճակագրական ցուցանիշներ բավարար չափով արդիական չեն, ինչը որոշակիորեն սահմանափակում է հետազոտության արդյունքների ժամանակակից կիրառելիությունը:
8. Գործնական առաջարկությունների արդյունավետությունը ցանկալի էր լրացնել քանակական գնահատականներով՝ ծախսերի, ժամկետների և ակնկալվող տնտեսական արդյունքների տեսանկյունից:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ատենախոսության վերաբերյալ արված դիտողությունները չեն նվազեցնում ատենախոսության գիտական արժեքը և ստացված արդյունքների կարևորությունը:

Ատենախոսությունը հանդիսանում է ավարտուն գիտական հետազոտություն, որն ունի տեսական և գործնական նշանակություն: Աշխատանքում առաջադրված խնդիրները լուծված են գիտականորեն հիմնավորված ձևով, ներկայացված եզրակացություններն ու առաջարկությունները տրամաբանական են և կարող են օգտագործվել հանրակրթության կառավարման համակարգի կատարելագործման գործընթացում:

Կատարված հետազոտության հիմնական արդյունքները հրապարակված են հեղինակի 9 գիտական հոդվածներում:

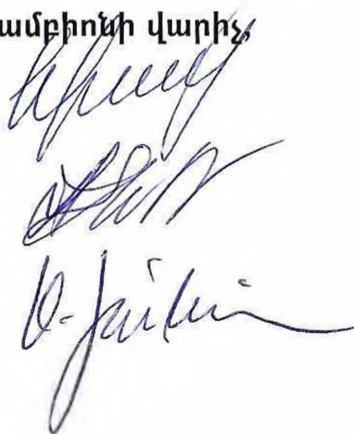
Ատենախոսության սեղմագիրը համապատասխանում է հետազոտության բովանդակությանը, արտացոլում է աշխատանքի կարևորագույն դրույթներն ու արդյունքները:

Ընդհանուր առմամբ, Մխիթար Ժորայի Գասպարյանի «ՀՀ հանրակրթության ոլորտի կառավարման հիմնախնդիրները և բարելավման ուղիները» թեմայով ատենախոսությունը համապատասխանում է «ՀՀ-ում գիտական աստիճանաշնորհման կանոնակարգի» 6-րդ և 7-րդ կետերի պահանջներին, իսկ հեղինակն արժանի է Ը.00.02 – «Տնտեսության, նրա ոլորտների տնտեսագիտություն և կառավարում» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի շնորհմանը:

**ՀԵՀ կառավարման և առաջնորդության ամբիոնի վարիչ,
տնտ.թ., դոցենտ՝ Ն. Կիրակոսյան**

**ՀԵՀ գործարար վարչարարության
ամբիոնի վարիչ, տնտ.թ.՝ Ա. Կատինյան**

**ՀԵՀ բիզնեսի կառավարման
ամբիոնի վարիչ, ք.գ. թ.՝ Վ. Իսանյանս**

Ստորագրությունները հաստատում են

ՀԵՀ գիտական քարտուղար՝

աշխ.գ.թ., դոցենտ Գ. Մանասյան

14 սեպտեմբերի 2026թ.